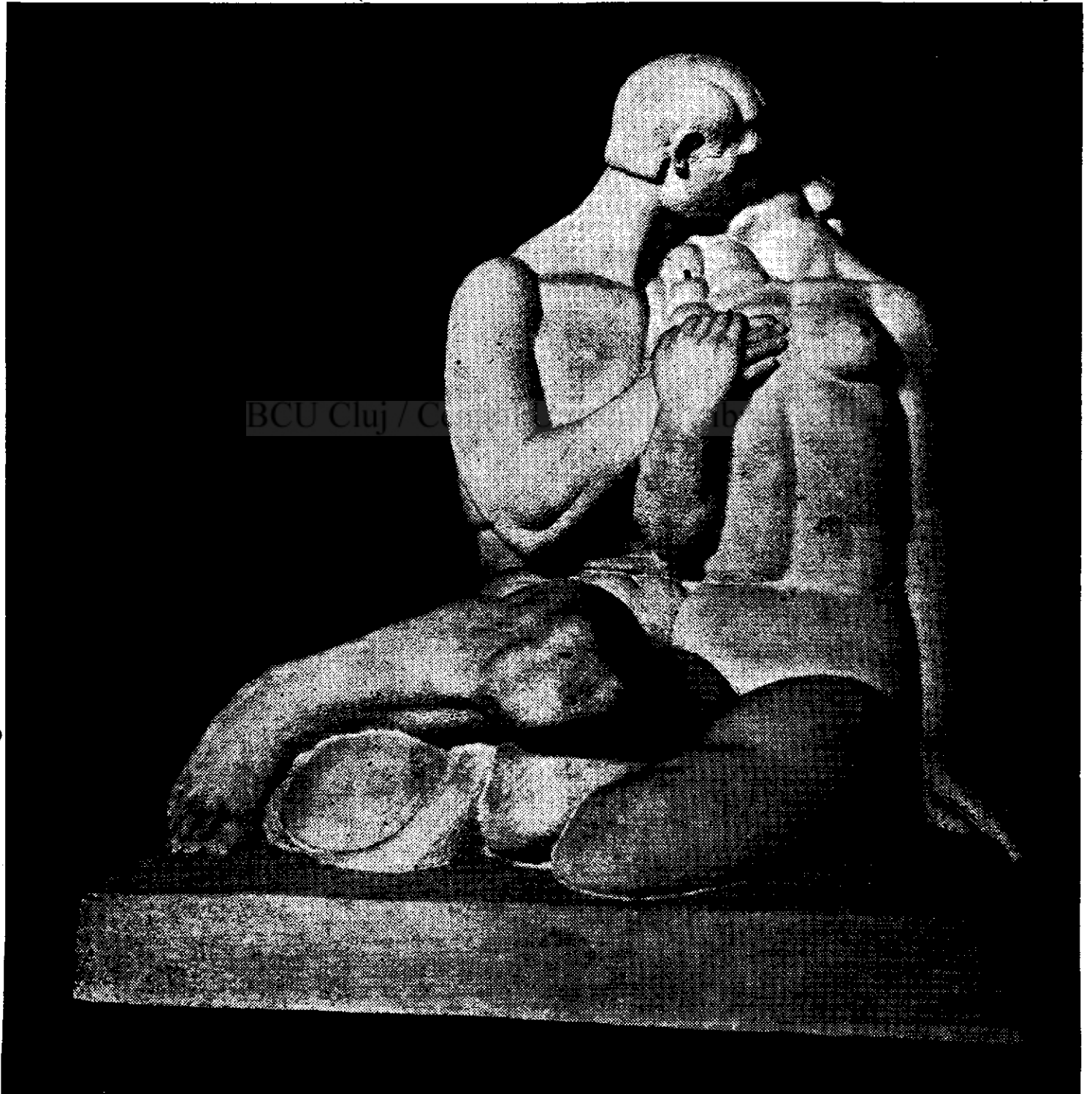

UNIVERSUL LITERAR

BCU Cluj / C 16

O. IAN: SARUTUL

Salonul Oficial

An. XLII, Nr. 24.
13 Iunie 1926.

Lei 5.

A N T E C R I S T

de LEON DONICI

Fantezii

(Din stele)

I

Satul „Uitat“ zăcea în regiunile îndepărtate ale Rusiei de miez-noapte aproape de Marea Albă.

Inconjurat de codrii seculari, cari se prelungeau sute și sute de kilometri în toate părțile, el nu degeaba poartă numele de „Uitat“.

Țăranii trăiau idilic și habar n'aveau de lemnea cealaltă care se începea după codrii, cu rădăcinile negre ce demult, foarte demult s'au înfipt aici în pământ, și se ridicau ca ziduri nestrăbătute.

Cel mai apropiat orașel se găsea la 300 de kilometri și orașelul la rândul său n'avea nici o idee — ce-i asta satul „Uitat“, și cum trăește.

Odată pe an venia, găfâind, în sat un mesager cu opinci, cu părul bălai, fără căciulă, cu o listă murdară a recruților cari trebuiau a doua zi să plece cu el la Volostea, de unde vor fi transportați în orașel ca să-și facă slujba militară a țărului.

Satul bocia, bătrânul părinte Gherman își slujea serviciul divin, plângând și el, stropia pe recruți cu apă sfântă — și ei plecau în depărtarea necunoscută și de aceea, poate, mai groaznică și mai amenințătoare.

Țăranii nu puteau să priceapă: cine are drept să iee pe flăcăii voinici și tineri și să-i ducă acolo, departe, departe.

Învățătorul bătrân, Ivan Mihailovici și părintele Ghermău explicau țăranilor necesitatea și sensul recrutării, vorbind-le despre stat și de nevoia siguranței statului. În zadar, Țăranii nu știau ce e asta stat și patrie. Nu pricepeau aceste lucruri prea grele pentru judecata lor.

La urma urmei lucrurile însă se linișteau și viața din nou apuca pe calea ei bătută și obișnuită.

Ca și înainte se adunau bătrânii satului în fața casei învățătorului și discutau fel de fel de chestii interesante, mai ales, de ce și cum arde luna, cum se țin stelele pe cer, de ce iarna e așa de frig, iar vara așa de cald.

De mult, foarte de mult, Ivan Mihailovici, învățătorul, pe când era tânăr se silea să le explice legile dinții ale fizice și astronomiei.

Cel mai deștept om din sat, Luca, singurul care știa carte și mereu citea Sfânta Biblie, îl asculta cu un aer de neîncredere vădită; Biblia contrazicea cuvintele învățătorului.

Vremea a înălbit părul lui Ivan Mihailovici și i-a stins pofta de a lumina pe țărani. Vremea a pudrat și bucelele lui Luca, însă nu l'a putut împăca.

În fiecare Duminică Ivan Mihailovici ținea șezători în localul școlii cetind țăranilor despre minunile lumii, despre trenuri, vapoare, telefonul fără fir și mai ales despre fonograf.

Țăranii îl ascultau în liniște, răbdători, respirând adânc, din când în când din care pricină aerul în odaie devenia mai greu.

Numai Luca dădea replici pline de neîncredere:

— E-he, dar biblia spune altfel!

Se întorceau din armată băieți reformați, povestind fel de fel de minuni pe care le văzuseră, dar țăranii nu le credeau, însă când unul insistă că el însuși văzuse pe strada orașului o trăsură fără cai, tatăl său îl bătu și a doua zi îl duse la părintele Gherman ca să-i citească rugăciuni de slăbiciune.

Și peste un an, doi, băieții cari și-au făcut armata, începură să uite viața de

la orașe și viața aceasta uneori li se părea ca un vis.

Un singur oraș în lume îngăduiau țăranii: „Sf. Ierusalim — burticul pământului“. Dacă cu ajutorul lui Dumnezeu ajungi în acest oraș și sărutul mormântului lui Christos atunci ești scapat de toate păcatele și sufletul tău după moarte intră drept în rai.

Dar ca să ajungi la acest oraș trebuie să te lupți, cu Smeii, cu necuratul și până acum aproape nimeni n'a ajuns.

II

Intr'o zi satul fu cuprins de o spaimă nemaipomenită.

În fața școlii s'au oprit trei trăsură de poștă, cu niște boeri, îmbrăcați în haine albe cu nasturi de aur, având fiecare în cap o șapcă cu o stea de aur pe frunte.

Boerii au intrat în localul școlii, iar lumea care-i zărise fugi îndată la Luca.

Ascultându-i Luca s'a ridicat în picioare:

LEON DONICI

— Ia, să mă duc și eu; să văd.

S'a oprit în fața trăsurilor, încercate, cu instrumente ciudate și neînțelese ce scelipeau sub soare.

Le-a cercetat cu cea mai profundă atenție, aplecându-se uneori spre arama strălucitoare, și posomorându-se din ce în ce. Cu degetul n'a îndrăznit însă să le atingă.

Vizitiii veniți cu trăsură au intrat la umbră în curtea învățătorului.

— Ia, băte, se adresa Luca către unul din săteni care observa cu gura căscată mașinile minunate, că o fugă la mine acasă și cere la baba mea sticleța cu apă sfântă, sticleța care stă alături de icoana Sf. Nicolae.

Sticleța fiind adusă, Luca își făcu o cruce mare și începu să stropească instrumentele acestea, șoptind ceva.

Și după fiecare stropitură se dădea înapoi, așteptând ceva.

Nimic.

Deodată în pridvorul casei au apărut boerii veniți, cu șepcile, împodobite cu stele, însoțiți de învățătorul Ivan Mihailovici, cu o față bucurășă și luminată.

Văzându-i Luca se dădu îndărăt spunând doar:

I

Sub crengi ce gem de paseri, 'nalță clituri,
Enorme, maci, cu-a lor spărturi de-amfore,
Și'n aripări de-azur, s'alintă'n hore,
Păunii, fășii din cerul altor mituri.

Frunzarii plini, par lăre-adânc sonore;
Luceferi uriași, deschid zenituri,
Și codrii ard, pletoși, făr-de sfârșituri,
Scâlțați în focu-a zeci de aurore.

E vântul rău, prin erbile piestrițe;
Deasupra-i se mlădie condurițe,
Desfășurându-și zestrele de pene.

„Un stol trecu; Ce ochi de vultur, cruți
Plâng, răstigniți sub visătoare frunți,
Privind seninul vieței din poene?”

II

Arc de cuptor stă cerul înclinat,
Pe țărml plin de scorbură și cotrușe,
Și'n roș etern de zări, strujind făruse,
Vulcanici fii, ciocanele-și abat.

Sub sârg, aici, de fiare și cătușe,
Destinul crunt, din slăvi s'a dărâmat.
Vii flacări, vălvoreșc prin lung și'n lat,
Cu limbi de jar, înalță jucășe,

Un imt de traiu, pe margini de crater,
Iar trosnet dând ilăile de fier
Răspund, sonor, sub pumai de urieși,.

O! fiu semeț, al unei alte firi,
Ce smulgi din flacări, focul din simțiri,
De ce m'atrăgi spre munți-ți calzi și pleși?!

ARTUR ENAȘESCU

— Au venit și pela noi.

Și întorcându-se, plecă acasă încovoiaț, strângând la piept sticleța cu apă sfântă.

Boerii împreună cu Ivan Mihailovici s'au urcat în trăsură și-au plecat undeva, întorcându-se în sat târziu.

Noaptea, Luca se apropie de casa învățătorului și se plecă la gaura dintre obloane: noii veniți stăteau la o masă, acoperită cu niște hârtii, cu semne ciudate, colorate verzu și discuteau ceva și râdeau.

— „Rădeți, rădeți, mormăia Luca, vom vedea cine se va bucura. Vom vedea“.

Și plecând spre casă, se opri în drum și ridică mâna dreaptă rostind încet:

— Rădeți, rădeți, Dumnezeu le vede toate, toate le vede.

Noaptea asta nu dormi deloc și cti: Apocalipsa....

III

De aici s'au început toate nenorocirile care au năvălit asupra satului.

Au început cu sunetul toporului ce tăia copacii seculari.

Cineva dintre țărani a aflat că la 4—5 kilometri depărtare s'a stabilit o tabără unde locuiesc o gramadă de oameni, cari fac ceva ciudat și neînțeles, Dintii un

boer cu șepca împodobită cu stea măsoară ceva cu funia, apoi scrie într-o cărțuie și pe urmă cei noi veniți încep să taie codrul, tot mai aproape și mai aproape.

Auzind toate acestea Luca se duse la învățător.

— Ei și ce zici, cucoane? A? Te cunosc ca pe un prieten vechiu. Răspunde-mi prietenește. Când ți-a murit soția cine i-a făcut sicriul? Nu eu? Acum răspunde-mi, ce ne așteaptă?

— Un drum de fier, nene.

— Adică care drum de fier? Cel despre care ne citeai în școală, că merge fără cai?

— Fără, nene, fără...

— Ei, cum se poate, asta, cucoane? Va să zică să ne prădădești, dragă?

Și învățătorul i-a explicat lui Luca teoria trenului de fier în termenii cei mai simpli.

Aplecând capul Luca îl ascultă în cea mai adâncă tăcere. Tăcerea domni și câte-va clipe după lămurirea învățătorului.

Apoi Luca oftă adânc:

— Nu, cucoane, Sf. Biblie scrie că vor veni vestitorii anticristului și după aceea se va ridica fiara din mare. De unde a venit năpasta asta peste noi?

— Din Anglia.

— Va să zică de peste mare?

— Da.

Luca ridică triumfător degetul:

— Aha! Dar în Biblie nu se spune și acolo despre mare? Ei, vezi, cum iese acum!... Dar dragă, cucoane, oare nu se poate cumva, să trimetem noi o hârtie, iscălită frumuseț de toți chiar și de babe și fete, ca să ne lase în pace?

— Știi că ești ciudat, nene. Cui s'o trimetem?

— De unde s'o știu? Nu-s învățat. D-ta ești învățat — d-ta trebuie doar să cunoști lucrurile aceste, eu pot să citesc numai slova Sfântului, adevărată, veche, slova strămoșilor... Te rog, cucoane! și din partea mea și din partea tuturor bătrânilor.

Și lacrimi scurgeau în ochii moșneagului tare necăjit.

Atunci ca să-l convingă cu ultimul argument, învățătorul scoase din dulap harta geografică pe care era desenată cu cerneală roșie și viitoarea linie ferată.

Cu o tristeță nemărginită privi Luca, ascultând explicațiile învățătorului precum că satul lor va fi în legătură cu capitala țării, cu orașele mari, că satul se va îmbogăți, și întrerupse îndată:

— Lasă, cucoane! Nu ne pasă de foloșul ce vine din partea dracului. Acum știu ce-i de făcut. Iți mulțumesc. Și Luca a plecat.

IV

Iată și ziua groaznică.

La marginea satului începură să lucreze niște oameni sub comanda boerilor în șepci cu stele.

La o parte stăteau bătrânii satului în frunte cu Luca, posomorât, tăcut, cu sprâncenile încruntate, sprijinindu-se de cârja ce slipea sub soare ca acoperită cu lac.

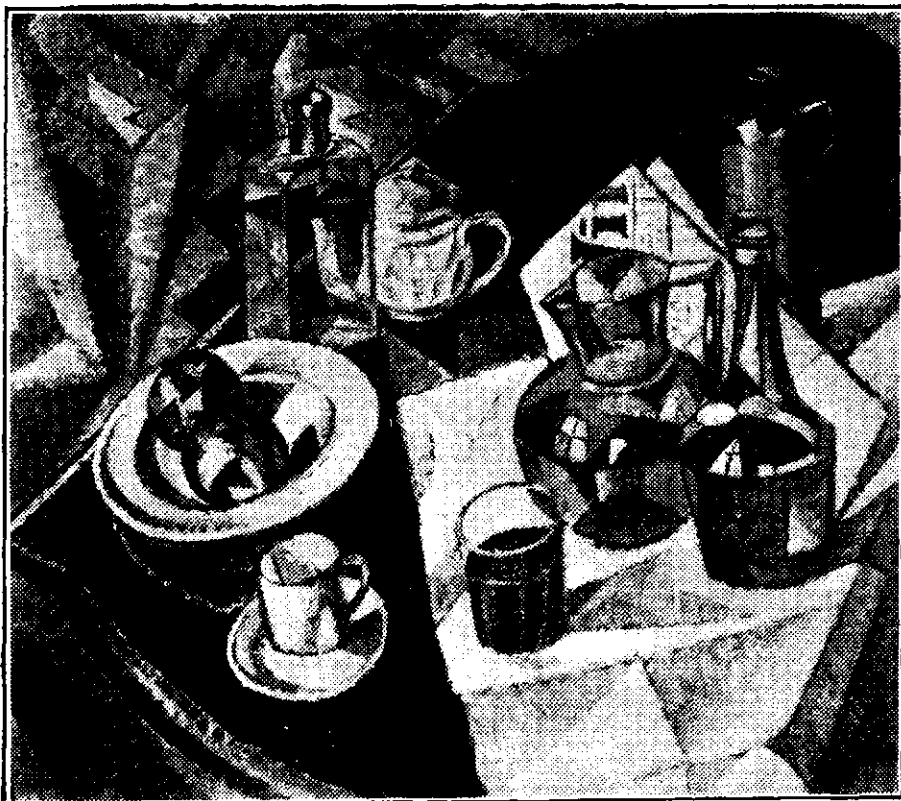
Ca șerpilor se întindeau șinile de fier; zăngănea ciocanul.

Până la asfințitul soarelui urmăreau bătrânii lucrarea asta neînțeleasă și periculoasă. Când codrul se roșia de apus, toți plecau în sat.

Astfel au făcut și a doua zi, și a treia și așa mai departe, până când boerii cu șepcile și lucrătorii cu zăngănitul ciocanilor, n'au trecut în fundul codrului.

În fiecare seară în casa lui Luca se petrecea adunarea bătrânilor și a câtorva tineri: cari păstrau cu sfințenie obiceiurile strămoșești.

Așezat în mijlocul adunării. Luca ci-

C. MIHAILESCU: NATURA MOARTA

Salonul Oficial

tea tărăgănat din Biblia veche, cu foile galbene, citea, cu lumânarea de ceară în mână, și vocea lui suna ca amenințarea unui profet care cunoaște tot ce e ascuns încă de ochii lumii.

Peste câteva zile a venit cu o trăsură cu zărgălai, cel mai vajnic din boerii cu șepci și roșu de mânte începu să strige:

— Cine a furat sinele?

Țăranii tăceau. Tăcea și Luca și în ochii lui scipea o bucurie atât de ciudată!

Boerul aștepta răspunsul. Apoi izbucni:

— Nimeni nu vrea să recunoască vina? Bine! Voiu găsi eu pe tâlhar.

— Iertați-mă, boerule, — răsună în tăcere vocea lui Luca — satul nostru totdeauna a fost cinstit...

— A, tu ești, hoțule! — și boerul s'a repezit spre Luca, care îl aștepta nemișcat cu fața senină.

Numai strigătul unanیم al adunării l-a oprit pe loc pe boerul supărăcios care plecă amenințând.

Au venit apoi soldații cu baionete, cari păzeau lucrările reluate, a venit și d-l subprefect cu străjerii, au arestat pe Luca și încă pe câțiva suspecți, i-au luat la interogator.

În sfârșit nu s'a dovedit cine a furat sinele și toți bătrânii au fost puși în libertate.

La masă, la părintele Gherman, făcută în cinstea oaspeților înalți, tânărul judecător de instrucție povestea despre Luca:

— Nu știu, eu sau el luam interogatoriul!

Și a adăugat:

— Ciudat bătrân! Ciudat!

V

Cu vaete, cu zăngănit de fier, cu sucuri ascuțite, sosi și primul tren, locomotiva fiind împodobită cu tricolor.

S'a petrecut așa cum proorocise Luca.

Fiara apocaliptică ieșită din mare avea un piept de fier, trei ochi, și respira foc și fum.

Văzând-o satul făcu — „ah“ — și alergă iute prin case.

Într-o casă, la marginea satului, clădită de curând din cărămidă roșie ca sângele, s'a făcut o masă mare la care a venit și învățătorul, Ivan Mihailovici.

— „S'a vândut“ — șopti satul — iar noi îl credem...

A pierit liniștea de odinioară.

Zi și noapte se auzia numai vuet, șuerături și se cutremura pământul.

În postul cel mare Luca se împărtășe, își pregăti hainele pentru moarte și se închise în casa sa. Numai la biserică se ducea și stătea acolo cu ochii pironiți spre icoana lui Cristos șoptind ceva...

Însă învățătorul, Ivan Mihailovici, parcă întinerea.

Din când în când trecea pe la stație, în fruntea căreia se vedea cu litere mari: „Uitata“ și aducea de acolo cărți și niște liste mari cu figurile bărbaților și femeilor, uneori — goi cum se zicea prin sat.

Nici odată de atunci de când cu dracul, zmeul veșnic, despre care se povestește în Sf-ta Biblie, bătrânul Luca n'a mai călcat pragul învățătorului.

Parcă ar fi murit Ivan Mihailovici pentru dânsul.

VI

În lada de brad, ferecată în aramă, pe care-o moștenise dela strămoșul său, preot, Ivan Mihailovici păstra cinci sute de ruble, adunate ban la ban, în timpul celor 65 de ani, cât a fost el învățător.

Din reviste și din cele două ziare pe care i-le aduceau de două ori pe săptămână trenul, aflase el că un oarecare american desiept Edison a născocit un aparat, prin care poți să ascuți și muzică de orchestre, și cântăreții, și corurile.

Ivan Mihailovici a intrat în corespondență cu firmele de cinematografe și în urma acestei corespondențe masa fu acoperită cu fel de fel de cataloage colorate, cu figurile gramofonelor etc.

Ce e drept — cele mai scumpe gramofone erau de firma „Tonarm“ și „Monaarl“. Și tot timpul liber Ivan Mihailo-

Caricaturi

TĂCERE

Pietrificată, liniștea se lasă
Din peștera văzduhului adâncă,
Pe umerii tăcerii — și apasă
Masiv, la fel c'un bloc enorm de stâncă.

Păianjenii țesind singurătate,
Și-au furisat tristețea prin unghere;
Creiază capo de-opere ciudate
Cu fire de mătase efemere.

Domol, tăcerea picură 'n odae
Stropi deși de clipe ce răsună'n creier
Ca prozodia stropilor de ploae
Sau, ca impertinența unui greer.

Urechile vuese de'ndepărtate
Ecouri ale mării viforase...
Ca'n niște scoici păstrează agitate
Refrene de oceanuri tumultoase...

Singurătatea pune-un lacăt greu
Cenhide gând, cuvânt și adiere;
Iar șoarecii în pod meru, meru,
Prelung și ritmic ronțâie tăcere...

Nu știi de mai trăești ori de ești mort,
Căci însăși cugetarea s'a oprit!..
Asemeni unui ruginit resort,
Simțirile-obosite-au adormit!..

Se-aude pulsul ceasului 'n iatac,
Leșinul a coprins odaia toată;
Și bate des metalic tic-tac
La fel cu-o inimioară speriată...

ALEXANDRU BŢCIURESCU

Dintâiu țărâni s'au dat îndărăt cu un oftat, apoi cuprinși de curiozitate au năvălit spre masa cu cufărul și cu mașina cu trompă.

Luca o asculta cu fața îngropată în palmă, iar peste câteva minute strigă cu desnađejde:

— Ha, pe acestea da, dar nu poate să cânte din cântecele bisericesti.

Ivan Mihailovici, triumfător, îi răspunse:

Ba da. Să-l ascuți numai.

Din nou săsăitul de șarpe în mașină și în tăcerea profundă din gura căscată a trompei au curs sunetele de cor, care cânta „heruvien”.

Luca mai să leșine. Ivan Mihailovici părea convingător.

Și după ce gramofonul sfârși cântecul, Luca sări în sus, cu cărja ridicată și țipă cu o voce tremurătoare și întretăiată:

— Și asta poate. Poate. Dar „Crezul” — niciodată!

— Poftim — i-a răspuns triumfător Ivan Mihailovici — Executat de corul catedralei din capitală. Cel mai frumos cor...

Și Luca auzi „Crezul”.

Corul sfârșind, Luca se ridică în picioare, se apropie de mașina drăcească, își făcu cruce de trei ori și spuse încet, aproape plângând:

— Dă o dracului... Să facă părintele sfeștanie și apoi o vom arde.

Tremura ca și apucat de friguri, iar Ivan Mihailovici, îmbrățișându-și gramofonul, cum pasărea își îmbrățișează puil, țipă:

— Niciodată în viața mea.

Luca tăcu câteva clipe și rosti:

— Acum am priceput cine ești.

Și întorcându-se, părăsi adunarea...

A doua zi fu găsit spânzurat în casa sa, în fața lui pe o masă zăcea Biblia veche, deschisă la pagina în care se povestește despre venirea Anticristului...

vici îl consacra studierii; pe care să și-l aleagă?

Uneori lua creionul și așternea pe hârtie cifre și calcule. Totuși, era prea scump. După o ultimă chibzuire s'a hotărât, a scos din lada strămoșească o sută și douăzeci de ruble, s'a dus la „Uitata” și le-a trimis.

Acest lucru s'a petrecut în mijlocul lui Octombrie, Lui Ivan Mihailovici i-a trecut și pofta de mâncare.

Uneori, doșteptându-se în toiul nopții, se gândea:

— „Se poate să mă înșele? Am ales firma cea mai solidă”...

Trecea zi după zi, Ivan Mihailovici deveni mai palid și mai slăbit și ochii lui pluteau în depărtare.

Și iată, într-o zi, venind la stație șeful gărei îi spuse:

— Aveți ceva interesant astăzi, Ivan Mihailovici.

La întrebarea lui mută i-a adus dintr-o cameră vecină un cufăr, bine împachetat, cu inscripția:

— D-lui învățător, Ivan Mihailovici Petrov, stația „Uitata”.

Era gramofonul.

VII

Ca și cu o comoară neprețuită alergă învățătorul acasă.

Desfăcu cufărul.

Nimie nu s'a stricat. Și seara puse Ivan Mihailovici gramofonul în mișcare, și stătu singur în fața lui, din când în când netezindu-l cu degetele-i tremurătoare.

Visul vieții lui s'a împlinit.

„Ce serbare voi face eu în zina de Crăciun la școală”, se gândea el.

Dar până atunci a găsit cu cale să păstreze surpriza.

În satul „Uitata” s'a petrecut ca și în alte sate.

Secretul învățătorului l'au aflat toți peste trei zile, dela bucatăreasa lui.

— A primit d-l o mașină care cântă cu glas omenesc.

Nimeni n'a crezut și mai mulți au stat pe gânduri: „Cum așa? Se poate? Unde s'a văzut așa ceva în lume?”

Și satul aștepta cu nerăbdare ce se va petrece.

În ziua Crăciunului, în biserică la liturghie, părintele Gherman i-a spus la predică satului că astăzi ca și în anii trecuți va fi un pom de Crăciun în localul școlii și toți cei ce doresc să vină vor fi primiți cu brațele deschise.

A fost în biserică și Luca, slăbit de tot de gândurile care îl chinuiau.

Ascultând predica părintelui s'a hotărât și el să vie și să vadă ce-i anume mașina asta.

VIII

Ca și în anii trecuți școala fu împodobită cu verdeață, iluminată, iar în sala școlii scelipea cu sute de culori felurite un mândru pom de Crăciun.

În suman, cu cărja în mână, Luca trecu prin mulțimea, care se dădea la o parte în fața lui, spre pom și spre masa, pe care se înălța un cufăr cu o trompetă mare, strălucitoare, de aramă, și rămase acolo, lăsându-se jos.

Au cântat copiii niște cântece, apoi Ivan Mihailovici începu să vorbească despre surpriza, pe care o pregătise, explicând, că acest cufăr poate să scoată diferite sunete.

Mașina săsăi ca un șarpe și prin gura largă a gramofonului curseră sunetele plăcute.

SEROVA MEDREA: GRUP DE ȚARANCE

Salonul Oficial

Premiat

LEON DONICI

Premiile literare ale statului

de G. BOGDAN-DUICA

Domnul ministru al cultelor este un om atât de iubitor de temeinice discuții, dar și atât de discret, încât, acum, în cea din urmă ședință a împărțirii premiilor literare naționale, printr-o observare destul de apăsată, ne-a rugat să iscălim numai — rezultatele discuției și să nu cerem un proces-verbal în toată regula. Nobleța observării m'a sedus; am promis și eu; dar pește un ceas de vreme și gânduri mi-a părut rău, m'am întors la ministru, să-mi iau vorba înapoi, dar d. ministru lipsia, plecase! Ca să mă apăr de-o insomnie nemeritată, am scris următorul memoriu înregistrat la arhiva ministerului sub numărul...

Domnule Ministru,

Dați-mi voie să vă explic atitudinea mea din ședința în care s'au distribuit premiile literare naționale și să vă rog, ca la viitoare distribuție să nu mă invitați, deoarece eu nu înțeleg ca hotărâri luate'n culise, de membri ai unui cenaclu literar, să fie impuse fără considerație la păreri opute îndreptățite și ca cei de aceste păreri să fie majorizați brutal.

Din rândul trecut (1925) mi se spusese: „La anul cred că vine” la rând, pentru critică, G. Ibrăileanu. Adică: „Viața românească”! De două zile știam: „Acum se premiaza proza lui G. Galaction, poezia lui G. Topârceanu”. Adică: „Viața românească”! Am răspuns îndată: „Galaction, DA; dar un măscăriciu literar ca Topârceanu, NU!” Iar, în discuție, veți fi auzit că va veni, cândva la rând, și d-ra O. Cazimir, Adică: iarăși „Viața românească”! Concluzie: Se pare că sunt premiați naționali, care cred că premiile din acest an și din anii viitori s'au creat pentru cenaclu dela Iași! Poate ați surprins și surprinderea că'n acest an nu s'a înscris în buget premiul pentru critică. Această prudență a ministerului, firește, nu putea să placă cenaclului „Viața românească”.

Din aceeași regiune a mai venit și o propunere, de recomandat ministerului, de realizat prin persuasiune. Doi colegi, depe două scaune lipite, aprobându-se reciproc, având par'că o singură gură, vorbeau din aceeași regiune de cenaclu. Și ziceau: „Ce este o sută de mii de lei, un de au? La câte trei ani, câte trei sute de mii! Cu dobânzile celor doi ani...” Se uită, însă, că bugetul statului se face cu anul și că acesta are alte griji, decât să capitalizeze în deosebi pentru anul al treilea literar... Cred, domnule ministru, că d-voastră veți păstra pozițiile actuale, a 100.000 lei premiul anual. Și veți ajuta la timp modestiei scriitorilor, care fac literatură, nu și politică literară-financiară, pe care vă rog a o respinge până în izvorul ei, aparent tot „Viața Românească”! Sau altfel: Să mi se ceteze în numele cui s'a făcut propunerea?

S'a zis, așa dar, la proză: Galaction. Am zis: „Consimt îndată; îl cunosc bine, căci l-am făcut la cursul meu universitar” S'a ivit și alt nume: Ion Gorun. Era o aducere aminte la timp; toți am amănat pe Galaction, hagiul tânăr care va trăi să-l iea la anul. (Nu la trei ani!) Toți am fost mulțumiți că Ion Gorun, povestitor ales, spirit fin, luptător străvechi pentru bunul stil românesc, va lua răsplata cuvenită.

La poezie: N'am propus nimic, deoarece știam că dintr-o cutiuță va apare figurina cu fața albă, dar cu poesia pli-

nă de giambușlucuri de Cărăbuș ori de jocul păpușilor. Și apărui! După ce se vor cunoaște aceste rânduri, care vor fi publicate, propunătorul va vorbi, mai ales că d-sa este însuși d. Mihail Sadoveanu (față de care interesul său de cenaclu literar nu-mi scade cu nimic admirația-mi mare pentru opera sa!)

Că d. I. Brătescu-Voinesti a răspuns imediat: „Da! Da!” nu mă miră de loc. Sunt certi denique fines pentru puțința d-sale de-a fi obiectiv; și d-sa este, se pare, dincoace de acele fines, Blândul coleg St. Ciobanu, delegatul Academiei, a făcut numai observarea că d. Topârceanu este cunoscut în Basarabia, ceea ce constituie un argument geografic, nu literar. M. Codreanu, O. Goga au fost prea delicați ca să se amestece în vorbava ce-a urmat...

Ce s'a zis în favorul poetului premiat? Una și bună: Că este în tradiția românească.

Ce-am îndrăznit a zice eu?

Scoseiu dintr'un plic baladele-i triste și vesele, („L-am adus și eu!” zise cineva, scoțându-l și D-sa!) Ce-am zis?

„Recunosc d-lui Topârceanu două calități: Poate să scrie un pastel, fie izolat, fie intercalat într'un context liric; are accente lirice draguțe; dar adânc, puternic nu este niciodată. Se ceruse, prealabil, în discuție, ca premiul să fie creatori, să aibă suprafață mare; D-sa nu are în adevăratul sens al cuvintelor. În schimb are ce trebuie să-l depărteze dela premiul, are parodia, zeflemeaua, care n'a făcut de ieri să spun (cu exagerare critică, firește) că este „măscăriciu” literar. Va fi tradiție românească, dela Caragiali și Ranetti cetire, dar aceasta nu-i literatură de susținut prin premii literare-naționale. Cine și-a făcut idol din parodie poate fi om de spirit, dar poet de seamă — nu. Cu parodia distrugem poesia; dacă aceasta-i statuă de marmoră albă, cu parodia murdărim marmura cu noroiu. Deschid cartea (mai bine zis: cuitica) și cetesc:

BROASCA TESTOASA

Nu-i vezi nici cap, nici coadă, nici picioare.
Un bolovan. Dar da'o lași în pace,
Ea scoate botul de sub carapace
Și'nceet-inceet se pune în mișcare...
În câte milioane de tipare
Cu haine transparente sau opace
A trebuit viața să se imbrace
În drumuri de prefaceri milenare!
Căci dibuind o formă mai perfectă
Dela amibă până la insectă
S'a rătăcit în mii de ipoteze
Și cât drum lung și evoluții grele
Pân'a ajuns Natura să creeze
Gingășa formă a iubitei mele!

Adecă: Iubita, amiba; o broască — concentrare inductivă pentru ideea (Adâncă?!): Natura crează variati!

Dar bietul Dante! A mai parodiat cineva pe Shakespeare (Aici adaog și numele: D. D. Pătrășcanu, mângăind cu glume strengărești pe Romeo și Iulia); dar așa ceva se premiaza? D-l Topârceanu ne aduce pe Dante (Nu interesează pe unde!) și-l mângălește astfel:

Văzui atunci aproape de intrare
Un pudel gras și plin de panglicuțe
Cu scâbie canină pe spinare
O lebedă și câteva maimuțe
Înconjurau dihania neroadă
Ce se lăsase moale pe lăbuțe.
Cu gingiile neputând să roadă
Un beoșteak crud și tare ca de piatră

FR. STORCK: SALOMEA

Salonul Oficial

El sta sugând din propria lui coadă.
— Acest câfel ce toată ziua latră,
Rosti Maestrul cu-a lui voce tristă,
A fost un biet erou lăsat la vatră,
— Cunose! am zis cu nasul în batistă.
Dă-mi voe să-i dedic, fiindcă-i place,
Această rimă impresionistă

Concertul în luncă la Alecsandri, la Coșbuc, ce admirabile antropomorfizări! D-l Topârceanu încearcă așa ceva (?) în balada tănanei, ca să-i iasă rimele de mahala (În ședință n'am zis așa, dar pe aproape, nu mi aduc aminte cum!) și strofele de „murdăritoare parodie, ce nu merită a fi citate în întregime:

Mai târziu o coșofană
Fără ocupație,
A adus o veste'n goană
Ș'a făcut senzație.
Un finfar nervos și foarte
Slab de constituție
În zadar vrea să ia parte
Și el la discuție —
— inaniție
— poliție
Etc.

S'au cetit și două poezii bune; le-a cetit d. M. Sadoveanu. Sunt și de astea! Vecinicia nu le-a nimbant încă. Dar ele și parodia alăturarea dovedesc că autorul nu are clară conștiința valorilor literare; pentru d-sa balada munților este egal de bună pentru — publicat ca și cea despre broasca testoasă — iubită...

Dintr'un colț răsună un glas (Rebreanu): „Să-l dăm deci lui Minulescu...” Am arătat pentru ce ar fi mai drept a-l da acestui poet. Cine s'audă?! Hotărârea era doar luată!*)

D-le Ministru: Toată lumea este plină de confuziuni; politica, instituțiile culturale, filosofia chiar; pentru ce n'ar fi și poezia?, mai ales că în ea răzbat instincte

*) În trecut s'a pomenit: C. Pavlescu, T. Arghezi, E. Farago și f...

și simțiri individuale și energice, care cer glas și — recunoaștere. Dar mie mi se pare că în numele statului judecând trebuie să căutam a ridica din mijlocul confuziei numai pe ceice au reușit să fie întregului popor scumpi, utili, adâncitori de cultură. Este și d. Topârceanu printre ei? Nu cred...

Și speriat mă gândesc că acest caz — s'ar putea repeți!

S'ar putea lua, deci, imediat câteva măsuri:

1) Dacă este s'o mai pășim odată ca acum, apoi în niciun caz nu trebuie s'o greșim cu 500000 lei; este prea destul cu 100000 lei.

2) Propunerile să nu se mai facă verbal, ci înscris, motivat și pentru posteritate, pentru că vreun oarecare Tinetist viitor să ne poată prinde cu scrisul; verba volant să rămâie pentru cei ce dau busta spre surprinderi.

3) Propunerile să fie anunțate de propunători cu o lună înainte; să știe toți despre ce va fi vorba. Acesta este modul de-a lucra, sincer, demn și garantat-util.

4) Votul să fie pe față, dat individual, înscris în procesul verbal.

5) Procesul verbal să se publice în „Monitorul Oficial” (căci vorba este de banii Statului!) și în revistele literare.

Acesta-i frăul cuvenit: superficialității de judecată, solidarizării ceneclurilor îndrăznețe, lipsei de considerare pentru argumentul adversar; este frăul menit să civilizeze o frumoașă instituție creată de un ministru care a avut intenții frumoase și care va fi de sigur trist văzând ce rezultat a dat de astă dată.

Domnule ministru, vă știm de mult om cu bună chibzuială, cu dragoste de ce-i artă românească, cu durere de banul public; și de-aceia nu mă îndoiesc că veți lua măsuri ca ce a întemeiat predecesorul d-voastră să se desvolte frumos, glorios, nu... cum arătam mai sus.

Cu distinsă stimă

G. BOGDAN-DUICA

Toamnă

Verde din ce a fost să crească
Doar voinicu-a mai rămas
Cu obraji s'amintească
Macii smulși de-al vremii pas.

Atârnând cu moarte în suflet
Lilieci, păienjeni suri,
Leagănă-al vântului suflet
In tristeți fără măsuri.

— O, voinice, cine știe
Mourtea căror frunze așteaptă
Ofilirea să ne vie
Într'o toamnă... ca o șoaptă.

Prin tristețea genii lui
Trece un stol de răs prin lacrimi
Și prin furdul cerului
Trece-un stol de corbi prin lacrimi

Toate, toate mor de boală
Rugină-s nădejdi și vise
Toamnă palidă și goală
Cu mormintele deschise.

FLORICA MUMUTANU

Dimineață de vară *)

În August, soarele, lenevit, își întârzie pe fiecare zi cu câteva minute, splendida lui sculare. Ca s'o admir, acum cel puțin îmi pot împlini măcar șase ceasuri de somn. Aici la țară, în largile odăi de conac vechi, somnul de șase ceasuri, cu ferestrele deschise amândouă în răcoarea livezii, se scurge pe nesimțite, fără întreruperile și fără visele care infierbântă perna somnului din oraș. Ai crede că abia ai fost confundată într-o ațipire scurtă deosebit de odihnitoare, dar bați de seamă că lumina alburie pe care se împânzesc ramurile copacilor, capătă o strălucire, se rozează ca de un foc apropiat. Sunt zorile.

ALICE GABRIELESU

Atunci mă scol și ori împing obloanele la ferești ca să-mi pot urma somnul, ori îmi pun repede pe mine îmbrăcămintea de zi și-mi adun șuvițele de păr sub pălăria mică de piele cenușie. Pentru o toaletă amănunțită, rămâne destul timp până la amiază, acum nu-i chip de întârziat. Îmi vin la ureche zgomote bine cunoscute ceasului acela de dimineață: scârțâitul gros al ușii de la hambar împinsă pe balamali, roțile docărașului tras de-o mână înceată hârșind pietrișul din fața casei, iar din odaia alăturată, tusa cuocunului Alecu, o hărăială deasă pe care i-o pricinuește tabacul și pe care și-o înăbușă cât poate, cum își înăbușă și pașii pe covor, plin de precau. Țiune pentru somnul epuresc al cucoanei Maria.

Când aud înspre culoar deschizându-se în taină o ușă, deschid și eu pe-a mea, tot atât de încet, gata de plecare.

Vorbim șoptit,

— Bună-dimineața!

Pe cuconu Alecu îl bucură totdeauna tovarășia mea în plimbarea aceea din zorii zilei.

— Harnică nepoată am. Bună dimineața!

Jos, la peron, moș Vasile, vizitiul, trage de urechi călușul somnoros înhamat la docăraș. Ne urcăm singuri căci nu-i loc în docar decât pentru două persoane.

Cuconu Alecu îndeamnă pe tăcute ca-

lul, mișcându-i doar frăul, — eșim însă pe poartă în uruiala roților care în liniștea aceea pare asurzitoare, singurul zgomot pe care nu l-am putut înăbuși.

Cu un răs de copil care a mai făcut o poznă, cuconu Alecu îmi suflă îndată o bucurie mare:

— Azi nu m'a simțit de fel. Am lăsat-o dormind dusă.

Asta-i farsa de fiecare zi a gazdelor mele. Cuconul Alecu, pe care îl deșteaptă atât de fix în zilele de vară grija câmpului și poate mai ales obișnuința, are altminteri somnul foarte greu. Odată, acum câțiva ani, pe când adormise tu tocmai la ceasul prânzului, un musafir stărnit de veselia cucoanei Maria, a adus de jos ferăstrăul, un butuc, și s'a pus să-i taie boerului, după proverb, lemne la căpătâi. Deatuncea, și poate și mai de mult, — saful în casa asta nu-și face cuib ușor — pe cuconu Alecu în fiecare dimineață îl muncăște grija ca să se scoale fără zgomot și să se strecoare afară nesimțit. Nu izbutește totdeauna: trupul lui greci, ferindu-se de câte-un scaun din cale, lovește adesea o măsuță, răsturnând-o. Nevastă-sa tresare, se freacă la ochi și o bună parte din dispoziția cuconului Alecu e perdută pe ziua aceea.

Când izbutește, îl cunosc numai decât după luminiștea poznăse din ochi și după râsul care-i gălgăie în gâtleej:

— Azi nu m'a simțit.

Își închipește mutra cucoanei Maria, deșteptată abia la uruiul docarului pornit, uitându-se împrejur în patul gol, în cuorul din care lipsese hainele de doc. Dinimacă și rușinată în vrednicia ei de gospodină datoare să fie trează înaintea bărbatului:

„Da când, doamne iartă-mă?”

— Auzi, somn epuresc! Mulți epuri am mai prinde dacă dormi ca dânsa.

Mă silesc să râd pentru a nu știu câta oară de șiretlicurile acestea naive ale gazdelor mele. Doi copii mari, amândoi.

— Azi, nepoată, mergem la Strâmba.

— Bine. Ia domnu Onisifor.

Moșia cuconului Alecu nu-i toată la un loc. E împărțită în trei sate, cu semănături încalcite și acelea printre ale altor proprietari. Graba pe care o depune dânsul de a fi față zidnic când într'un loc, când într'altul, la ceasul începerii muncii, nu-i atât de îndreptățită însă, fiindcă la toate trei locurile are administratori buni, oameni de ispravă.

Ceeace mă încântă în deosebi, este că toți trei au nume potrivite. Onisifor nu poate fi decât un om matur ca vârstă, deșirat ca trup și cu voce șuerătoare. Și chiar așa este. Pe Toroipan cine l-ar putea închipui altfel decât gros, îndesat și cu pumni zdraveni? Numai domnul Subțirelu, din Codinii-de-munte, băiat de oraș, proaspăt absolvent al școalei de agronomie, de un an de când trăiește în aerul dătător de prea multă poftă de mâncare, e, pare-mi-se, pe cale să-și renege numele.

Mergând spre Strâmba, avem răsăritul în față. O geană subțire, roșiatică, se afla tivind marginea dealului chiar când am eșit pe poartă. Acum a crescut și crește mereu, tot mai aprinsă, încinge toată partea aceea ca vâlvătaia unui foc ascuns, ca flacăra unor torțe precedând o minune. Și minunea se arată într'adevăr, nu după multă vreme. Globul soarelui, strălucitor de alb, se ivește câte puțin, se sue ca împins de cineva în roșcața cerului, împlinindu-și cu fiecare salt rotunjimea perfectă și, ca în fața unei adevărate minuni, ochii noștri se închid, neputând să-i suporte strălucirea...

*) Fragment din romanul „Pentru ceilalți”.

Când a trecut jumătate de ceas? Am ajuns la Strâmba. În curtea lui Onisifor cotcodăcesc douăzeci de nămuri de găini și cocoși, împrejurul pestelcii cu grăunțe a gospodinei. Nu ne oprim, fiindcă după cum ne face semn cu mâna rotofeea doamna Onisifor, bărbatul său se afla încă de mult pe câmp. Il vedem îndată, de cum eșim din sat, pe cărăruia unui lan ceva mai departe, agitându-și mâinile pe deasupra păpușoilor înalți, acum aici, acum în partea opusă, ca o sperietoare anume așezată pe care vântul ar purta-o în picioare de colo-colo.

Cei vre-o sută de țărani cari implântă fără grabă sapa lor în pământul moale și clădesc movilițe de bulgări negri împrejurul fiecărei tulpine de porumb, abia au timp, în dosul lui, să-și șteargă nădușeala de pe frunte sau să frământa între degete o țigară.

Am ajuns. Domnul Onisifor sare să ne întâmpine, înotând printre păpuși. Ciudat: nu mai poartă nici un semn din neliniștea de adineaori. „Toate merg bine, Boerul să n'aibă nici o grijă. Muncitorii învoiți au venit toți. Vremea s'arată liniștită... Până dîseară, lanul de porumb e gata...”

Boerul se uită la știuleții, câte trei și patru pe-o tulpină, cruzi încă dar rotunzi și tari sub scutul lor foșnitor, iar eu dezmiard în palmă mătasea care izvoarește la fiecare în vârf, aurie și lunoasă ca pletele netunse de copil bălai...

Nu mai avem ce face aici. Sfaturile și recomandările boerului sunt inutile și cu întârzierea noastră mai rău îl stîngherim pe domnul Onisifor.

La întors, soarele urcat pe boltă ne încălzește în spate, Razele lui, trecute prin aerul rece al dimineții, nu ard și nici n'au putut usca toate boabele de rouă care scliposec în iarbă.

— V'ați întors? Nicușor întrebă de tine, Silvio.

— S'a și trezit?

— Nu mai are astămpăr, Azi e ziua cea mare.

— Crezi c'am uitat?

Am dat fuga la el în odae. Peste două ceasuri trebuie să vie doctorul să-i scoată piciorul din gips.

— Silvio, crezi c'am să pot merge nu mai decît?

— Desigur. Așa spune și doctorul.

— Crezi c'am să pot merge mai mult?

— Cred că da. Facem după amiază o plimbare prin livadă.

— Prin livadă?

— Să vezi cum s'au copt merele cele domnește!! Când în fiecare noapte. Luăm un coș și le strângem. Vrei? 6

— ...
— Am, putea merge și mai departe, pe drum. Atunci, să nu mă mai duc azi în oraș după târgueli. Se poate duce și singură cucoana Maria. Mergem amândoi pe drumul cu plopi, până sus în deal, știu, de unde se vede tot satul. Ce priveliște frumoasă! M'am gândit de multe ori că ai putea face o schiță...

Vorbesc, vorbesc, tocmai fiindcă simt că gândul lui Nicușor nu mă mai urmărește, nici măcar cu o atenție de poliție.

— Chevaletul e ușor de luat. Culcria?

— Silvio, eu merg cu voi la Movileni.

— A! Da?...

— De ce nu? Am să mă obosesc și mai puțin. În trăsura stau comod. Vreau să schimb aerul, vreau să mă văd și eu lume. De când stau închis...

Era rândul meu acum să tac, pe când Nicușor devenea volubil.

— N'am să mă obosesc de loc. Bine-înțeles n'am să merg cu voi din magazin în magazin după cumpărături. În vremea asta, eu vă aștept... undeva...

ONOFREI: DOMNIȚA

Sălonul Oficial

Premiat

— La cofetărie!

Cum îl priveam drept în ochi, l-am simțit răzvrătindu-se.

— La cofetărie. De ce nu? Fiindcă nu-i plac mamei prăjiturile lui Iani? Mie-mi plac. Eu am stomac mai bun.

— Bine, Nicușor. Stai liniștit. Mă duc să-ți trimit cafeaua.

Mă duceam mai ales ca să-mi ascund mâhnirea. De o săptămână de când descoperisem taina inimii lui Nicușor, printr-o întâmplare și fără știrea lui, prietenia mea pentru el luase o nuanță de duioșie. Atâția ani, de când petreceam vara la părinții lui, privisem la copilul acesta tăcut și închis, cu o ridicare din umeri. Nu schimbam niciodată mai mult de trei cuvinte. Nici n'aveam când. În afară de orele de masă, el era mereu dus undeva pe câmp, cu o carte subsoară. Nu știu prin ce vâgăună de deal se mistuia. Mă dusesem de câteva ori pe urmele lui înadins, dar fără să-l pot descoperi. Când intra scara în sufragerie, își ferea obrazul de lumina lămpii, trăgea cu o mișcare bruscă scaunul lui și începea să mănânce iute, cu ochii în furiie, cu o grabă care-l scutea de vorbă.

Dacă-l cercetau în ce parte fusese, el făcea cu mâna un semn vag din care nu puteai înțelege mare lucru: „Intr'acolo!”

Acum, de două săptămâni, de când imobilizat de piciorul frânt era nevoit să-mi primească tovarășia la căpătâiul patului, ne împrietenisem și aveam în fiecare ceas satisfacția unei mici descoperiri. Sufletul său se arăta cald, delicat și simțitor, prea simțitor. De aceea m'am tulburat să aflu că-l dăruise atât de curând și atât de nepotrivit unei ființe care n'ar fi putut umbla cu el fără să-l chinuiască sau chiar să-l sfarme...

ALICE GABRIELESCU

DAIMONION

III

DEMONICUL CA FATALITATE

Un aforism trăește prin belșugul clar-obscur de gânduri pe cari le implică fără a le exprima. O cugotare care nu implică altele multe, neformulate poate să fie haina de oțel a unei admirabile observații întâmplătoare, poate să fie un îndrăzneț început de sistem sau să oglindească o constatare de natură mai mult sau mai puțin științifică, dar anevoie poate să alcătiască un veritabil aforism. Intocmai ca o poezie cu farmecul alungat între rânduri, un aforism rezistă și se recomandă mai mult prin ceace ascunde decât prin ceace spune de-a dreptul. Aforismul se desprinde dintr'un salt intelectual cu curba numai parțial vizibilă. Restul traiectoriei trebuie ghicit. Aforismul e linia scurtă a stelei căzătoare, care după drumurile cosmice străbătute fără de a lumina, s'aprinde în clipa când încetează de a mai fi. Din luminoasa dungă cerească ghicești în rostul stelei direcții problematice și obârșii întunecate. Libertatea de a ghici și de a întregi drumuri ce se pierd în adâncimi de lume — e plăcerea incomparabilă a privitorului. Să ne-o îngăduim și noi față de unele gânduri aforistice asupra demonicului, pe care Goethe, în graba necontrolată a unei convarbiri, le-a lăsat posterității curioase de oracole.

În gândirea mitică a lui Goethe, atât de felurit manifestată, „demonicul” e o „taină a vieții și a lumii”. Demonicul își caută cu preferință epoce turburi și personalități de mare format. Demonicul e o putere căreia nu-i rezistă nici individul în care izbucnește, nici mulțimea docilă care îl înconjoară pe acesta. Demonicul cu origini subterane de isvor termal, lucrează în mare parte în întuneric, „inconstient”, dar cu atât mai distrugător de zăgazuri. Demonicul lucrează în oameni, cât timp privește lucrurile cu un ochiu mai pozitivist, — dar fiindcă oamenii nu i se pot opune și se comportă ca niște obsedați, Goethe urmându-și fără șovăire inclinațiile mitizante, atribuie demonicului oarecare transcendență. „Cu cât mai superior, cu atât omul stă mai mult sub înriurirea demonilor”, spune Goethe secretarului său. Și în continuare — cu conștiința limpede de a fi fost uneori simplă mistică unealtă — îi mărturisește: „Întâlnirea mea cu Schiller a fost stăpânită de ceva demonic. Puteam să ne cunoaștem mai curând sau mai târziu, dar faptul că ne-am întâlnit tocmai în epoca când eu aveam înapoia mea călătoria în Italia, și Schiller începea să se oboscască de speculațiunile filozofice a fost de însemnătate și pentru amândoi de cea mai mare utilitate”. În credința lui Goethe demonicul împrumută ceva din privilegiile ireductibile ale fatalității. Mitul goethean se precizează chiar mai

mult: după părerea lui — în unii oameni demonicul devine fatalitate. E cazul demonicilor reprezentativi. Lângă cei citați de obicei de Goethe: Rafael, Mozart, Byron, — se pot însira alții mai noi din istoria europeană, de-un alt format desigur, dar nu mai puțin meniți să illustreze aceeași credință: ne gândim la Rimbaud, la Petöfi, sau la cel mai de curând dispărut, Radiguet. Toți au ceva comun: trăiri în ritm grăbit de tragică baladă, vieți scurte repede mistuite de demonicul sălășluit în ei ca fatalitate de neînlăturat. Simțim gustul elegiac al întrebării ce se pune cu orice prilej: ce-ar mai fi creat un Byron dacă ar mai fi trăit, ce-ar mai fi creat un Rimbaud dacă adolescența nu l-ar fi istovit? Unei asemenea întrebări nu i se poate răspunde nimic hotărât, fiindcă din nenorocire nici unul dintre acești tineri îndrăciți sau euforici dispăruți nu a înviat ca să arate postum bunilor burghezi ce-ar mai fi fost ei în stare să producă dacă ar fi avut norocul de nedescris al unei vieți lungi ca a lor. Din partea noastră mărturisim însă că opera oricărui dintre acești demonici ne-a făcut totdeauna impresia unui întreg complex la care anevoie s'ar mai putea adăuga ceva calitativ nou. Astfel cuvintele, ce urmează, ale lui Goethe, sunt simpla confirmare olimpică a unei impresii pe care neapărat și alții au avut-o: „Mozart a murit în al trezecișisaselea an. Rafael în aceeaș vârstă, Byron numai puțin mai bătrân. Toți însă și-au împlinit misiunea în chip desăvârșit, și fără îndoială a fost timpul ca ei să plece, pentruca în lumea aceasta întocmită pentru o lungă durată, să mai rămână și altor oameni de lucru”.

Urechea cititorului desbărat de superstiții, din grația „luminei” în care trăim, se va simți neplăcut și anacronic atinsă de cuvinte ca: demoni, fatalitate, misiune... Îi reamintim prin urmare că Goethe își da perfect seama că vorbește în termeni mitici despre fapte pentru care știința nici până azi n'a inventat alți termeni mai buni. În cele din urmă întreg acest complex de fenomene alcătuit din instinct creator, puterea fascinată de înrăurire, intuiție divinatorie, ritm vehement de viață — își găsește în cuvântul „demonic” un nume pe care în zadar îl caută în altă parte mai sugestiv, — iar imposibilitatea organică de a trăi altfel decât trăește e mai expresiv subliniată prin cuvântul fatalitate decât prin acel de determinism fiziologic deopildă. Și apoi oare nu sunt realități, de care fără de a le epuiza, mitul se apropie totuși mai mult decât ipoteza științifică?

LUCIAN BLAGA

Viorile ațipite

INIMA MEA, AI DANSAT!

Tu, inima mea,
Șarpe incolăcit în jurul lui,
Care plânge
Chinuit de propria-i otravă
Ai visat;
Pasăre cu picioare de flăcări
Sculptată în veacuri,
— Salomee cu răs de mărgăritar —
Inima mea, ai dansat.

Gură întinsă către o imagină crudă,
Ochi animat de un ireal cuvânt,
Mână sgârșită de-asupra unui sărut.
Fior prelungit de șoaptă aburită
Inima mea de ce ai iubit?

Ecou ațipit în sicriu de lemn,
Coardă bolnavă, singurul cântec,
Disperată bucurie, țipă flămând.
Pământul te-a chemat la el
Ca un cântec.

Inima mea, inima mea,
Ai murit.
Acum ai plecat,
Sfânt decapitat,
De-un fir nevăzut de sânge.
Sub cer te văd plutind
Pe talgere de aur.
O femeie cu suflet de cristal
— Cercel animat de discul lunii
Te plânge.

SANDA MOVILĂ

BARASKI: ANTINEA
Salonul Oficial Premiul

O Scrisoare a d-lui O. Densusianu

Domnule Redactor,

Deoarece *Viața literară*, streină de obiceiurile civilizate, a refuzat să publice rîndurile ce urmează, cred că veți binevoi a le da loc în „*Universul literar*“.

În interviewul d-lui G. Brăescu apărut în n-rul dela 20 Mai al *Vieței literare* văd repetat pe socoteala mea un neadevăr căruia nu i-am răspuns dela început pentru că mereu ar trebui să aduci rectificări la neastîmpărul ponegriților și cite odată îmi zic că greșii pot avea clipe de pocăire. Povestind ca și în *Mișcarea literară* — anul trecut — tardivul său debut literar, d. Brăescu, ține, să reamintească cum adreșându-se mie nu mi-ași fi dat osteneala să citesc manuscisele d-sale.

La amintirile, întunecate, ale d-lui Brăescu memoria mea găsește ușor răspunsul: curînd după întoarcerea din refugiu dela Iași, d. Brăescu a venit într-o zi să-mi vorbească de proiecte literare, de tipărirea unui volum de schițe. Pentru ca să-mi dau părerea asupra lor, i-am spus că ași voi să cetesc tot manuscrisul, nu numai vre-o două bucăți pe care mi le adusesse. Ne-am despărțit, rămîind ca d-sa să-mi aducă tot ce voia să publice. Nu am putut ști pe urmă de ce d. Brăescu a renunțat la această înțelegere — am aflat însă mai tîrziu că schițele d-sale ajunsesse la Casa școalelor, pentru editarea literară ce se înființase.

Prea ocupat... de mine, cum m'ași fi putut ocupa de alții? — a-daugă d. Brăescu. Așa m'am ocupat totdeauna numai de mine încît ar rămînea nedumerit d. Brăescu, după această afirmare, dînd întîmplarea l-ar face să aflu dela foști colaboratori ai *Vieței* nouă cite manuscise nu numai le-am citit, dar le-am și îndreptat, iar la tipărirea lor am pus întotdeauna grija să nu rămîie nemulțumiți cei care mi le încredințase. Chiar azi, cînd nu mai apare *Vieța* nouă și nu am deschis salon de pomădări literare, să mă cunoască oare mai puțin decît d. Brăescu aceea care-mi aduc sau îmi trimit manuscise să-mi spun părerea asupra lor?

Mai consecvent cu nota de interview-autobiografic și suprimînd o contradicere în judecarea altora, cred că d. Brăescu va căuta cînd va mai fi interviewat să se ocupe cît mai mult de d-sa și să lase la o parte pe alții — în orice caz numele meu nu va mai avea de ce să-l amintească.

Mulțumindu-vă, primiți încredințarea sentimentelor mele distinse.

OID DENSUSIANU

Un roman românesc în Anglia

A trecut neobservat la noi un fapt ce privește totuși nu numai pe individul literar ci literatura noastră însăși.

E succesul repurtat în Anglia de romanul d-lui Marcu Beza, Doda, care a primit de curînd onorurile limbei engleze, datorită aceleiași, binevoitoare cu literatura noastră, d-na Lucy Byng cum și editorului Geoffrey Bles (Suffolk St. Pall Mall, London) în al cărui strai mauve și zaț generos cartea apare în plină formă apuseană.

Rîndurile de față să nu pară convenționale. Știm că d. Beza nu e cel mai mare scriitor român în viață, și că oricine la noi are veleitatea unei atari situații poate să-i dispute dreptul la inobilarea atât de timpurie cu blazon englez, cum și la toate apanajele de specie eternă sau imediată pe care un astfel de blazon le comportă. Cet. torul român, zelos de lauriu lui literari de acasă, s'ar putea deasemeni întreba de ce numai decît un Beza în englezește și nu un Duliu Zamfirescu, un Sadoveanu sau Rebreanu, Cezar Petrescu, sau Emanoil Bucuța, — traducerea într-o limbă occidentală implicînd și o supremație în cadrul literaturii alor țai.

Ori, trebuie să mărturisim, d. Beza nu se bucură de o atare supremație. Consecrat de mult în paginile *Convorbirilor* maioreșciane, d-sa a rămas în aceiași măsură și isolat. O ședere prelungă în streinătatea birourilor de consulat și cea cochetărie cu știința împotriva căreia literatura veșnic se răzbuună — mai ales cînd e vorba de știința atât de suspectă sub raportul valorilor sufletești, unăverșitară, — l-au așezat într'un cadru exotic de seră prin sticla căreia te uita la plante care vor fi ele minunate dar rămîn în acelaș timp și pururi depărtate, inexistente.

Lupta câștigată de d-sa în fața criticeii engleze, alături de cele mai mari nume ale prozei noastre, în volumul de *Romanian Short-Stories* de acum câțiva ani, a fost primul acces de învigorare al ierbei smulse de pe un colț de stîncă macedoneană. Tare ne temem că desfășurarea ei de data aceasta în plină ferigă nordică să nu fie pusă la noi în socoteala inefabilului calorifer...

De fapt d. Marcu Beza a pătruns în literatura engleză. Și aceasta nu în virtutea unei preeminențe față de confracții săi români, nici a unui nume mai cunoscut, ci prin simplul fapt că d-sa e, întai, un scriitor posibil și în alte limbi, în al doilea rînd, un om care cel puțin în raport cu una din aceste limbi se bucură de fericite oportunități. Nu parvenire literară, prin urmare, ci numai noroc literar.

Mai interesant e însă că pe calea limbii engleze d-sa amenință... să intre și în literatura română și e aceasta ceiace parecă supără pe ortodoxii literaturii noastre. Aceștia își vor aduce aminte însă de atâtea nume literare impuse din afară — cazul James Joyce, provocat de Valery Larband fiind cel mai proaspăt, — și vor concede că literatura celui mai insular dintre neamuri, fidelă spiritului colonial de rasă, e în acelaș timp și cea mai primitoare de produse streine, rectificîndu-și astfel regionalismul cu binefacerele importului.

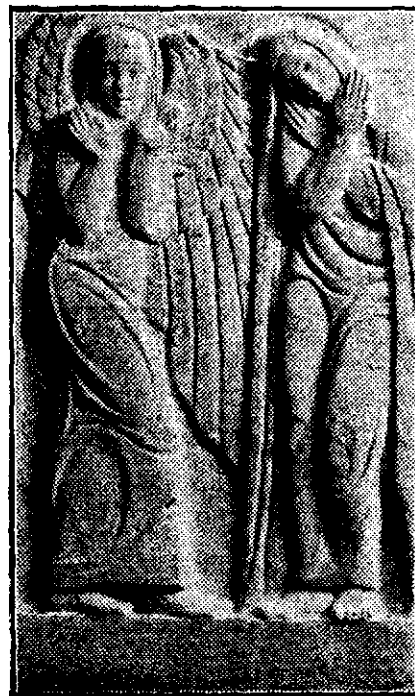
Că a fost tradus în englezește nu e prin urmare un lucru excepțional, deși e cât se poate de recomandabil să împărți acest noroc cu un Mann, Gide, Hauptmann, frații Capek — țucați cu atîta succes pe scena Londrei — Molnar, Valda,

Kellermann. Că odată tradus, a prins, iață ceiace e meritul d-lui Beza și o achiziție netă a literaturii noastre.

Cunoașteți, mai precis, nu... cunoașteți O viață, începutul de roman macedonean al d-lui Beza. Doda înseamnă forma lui englezească, cuvântul fiind numele cu care e desmierdată de nepoței, bunica Mra Cotedin, bătrîna uscată de suferință și profilîndu-se pe fondul povestirii ca o eroină de cântec odiseic. Odiseic, în caz mai ales cînd, după cum demonstra Butler, Homer ar fi fost o femeec! Fiindcă femenină e întreaga bucată, de un feminism aproape japonez, ce ar face-o rudă cu crisantema dacă nu i-ar lipsi ciselura.

Totuși scriind D. Beza lucrează în sîdef, pentru un evantai imaginari și gîndul că acest evantai ar putea fi purtat de o princesă niponă îi umple sufletul de poezie. D. Beza e un poet și toate romanțele pe care le va scrie, lipsite ca și aceasta de preocuparea psihologică și ignorînd documentul zilnic cum și rezultatele experienței, vor fi lungi și imbiitoare poeme în prosă, sociale.

În Doda avem un sat muntean, osoase fețe balcanice, familii de negustori, morți și căsătorii. — Toate acestea sînt și nu sînt. Existența lor e fosforescentă — de sate care clipeșc noaptea pe coaste de Moree — o existență adică în funcție de negură și ceață. Vălul amîntirii e totdeauna arca sub prestigiul căreia D. Beza își desfășură bazarul său cu minunății tesalice. De sub acest văl o fată ca Vicea te privește cu ochi de posedată și te urmărește cu fuga ei misterioasă dela părinți, un haiduc ca Gruiu — cel mai frumos cu puțință nume de haiduc — trăește în rumoarea satelor băntuite de vînjașta pistoalelor, o tînară nevastă își place fiindcă moare prematur — moartea e predilecția, obsesia d-lui Beza — o nuntă fiindcă sfârșește povestirea. Satul însuși, în care toate se petrec — și pe care l'ai vrea fixat în amîntunt local — e numai un loc țaiat de refugiați în inima pădurei. Iar peste toate urcă figura bătrînci care nu trăește decît în măsura în

TEODORA CERNAT: COMPOZIȚIE Salonul Oficial

IACOB C. NEGRUZZI

care suferă și leagă astfel cu trecutul ei de obidă toate pierderile îndurate până la nunta fericită a nepoatei Pasia.

Povestea își lasă atunci impresia acelor ape desvoltate, care înghiț câteceva cu vie-o bulboană la răstimpuri. Toate bucuriile și nenorocirile romanului sunt accidente poetice, exploatate numai ca atare de un artist care, spre a relua figura de mai sus, are o instinctivă teamă ca fiideșul să nu cedeze și incizia să nu devină rană, omorându-i arta și făcându-i cu neputință evantaiul!

Acastă timiditate față de materialul său artistic și acest contact intim cu posibilitățile lui face din d. Beza un scriitor feminin, un poet minor al prozei noastre, cu o singură noblețe: sobrietatea, cu o artă supremă: a reticenței și fond mic de creație: sinceritatea frumosului.

Și pentru Englezi un astfel de scriitor e un scriitor frumos, „a beautiful writer“. Aceasta se lasă întrezărit din sumedenia de recenzii pe care Doda le-a iscat. Nu avem încă în mână pe cele din *London Mercury*, *Criterion* sau *Nineteenth Century*, reviste cu îngrădiri și dogme.

Celelalte însă nu cântăresc mai puțin. Ca să începem cu ziarele, *Manchester Guardian* (4 Dec. 1925) numește pe autor un scriitor de „alesă sensibilitate și farmec“ și rămâne adânc impresionat de „femeile sale cu nume ciudat cu pasionata lor afecțiune de familie și unica dorință de a avea bărbați și fiu“. *Birmingham Post* (6 Noem. 1925) vede „vieața dela țară reflectată prin oglinda „sufletului feminin“ din această „carte delicioasă“. Și la lumina simplității ei adevărate ar dori să mai audă despre aceste cântec macedonene, care respiră tristețea amintirilor în vecinătatea pădurilor ce se răsună împotriva oamenilor“.

Tot așa *Liverpool Courier* (24 Oct.) *Yorkshire Post* (11 Noem.) etc.

Iată și revistele. Ca să nu redăm, ca și mai sus, decât cuvântul caracteristic *Times Literary Supplement* (29 Oct.), atât de obiectiv totdeauna, găsește descripția „de un extrem interes“ iar pe Doda „o figură nu mai puțin convingătoare, deși nu prea deosebită de atâtea bătrâne în împrejurări asemănătoare“.

Criticul Gerald Gould, cunoscutul specialist al romanului englez, în *Daily News* (7 Decem. 1925) spune: „In Doda, o povestire de viață macedoneană, tot e patos. Mai nimic nu se întâmplă, afară de ceia ce cu schimbarea împrejurărilor s'ar putea întâmpla oriunde. Are însă simplitatea și melancolia unui cântec popular și ca un cântec popular pune farmec pe lucruri familiare“.

Nu mai puțin cunoscutul critic dela *Saturday Review* (2 Ian.) L. P. Hartley o găsește „de o extremă simplitate și un considerabil patos“. „Cartea te lasă cu

BARASKI: SF. GHEORGHE

Salonul Oficial

Cu adânc respect și cu nefermărită admirație încerc să descriu figura venerabilului bătrân, actualul președinte al Academiei Române; așa cum ea se desprinde dintr'un trecut bogat în fapte și atât de legat sufletește cu generațiile care au reușit să creeze o adevărată literatură artistică și neîntrecută până astăzi în istoria literelor noastre.

Din areopagul culturii românești, chipul totdeauna blând al bătrânului președinte, reușește să păstreze o atmosferă de plăcut arhaism și de cumpătată apreciere față de generațiile tinere care vin să ocupe locurile lăsate de foști colegi și prieteni din tinerețe ai aceluia, care cu ușoară tristeță îngroapă în fiecare an în adâncul sufletului, atâtea și atâtea amintiri ale trecutului?

Și ce viu trebuie să fie în inima blândului bătrân acest trecut!..

Din negura acelor vremuri, amintirile trăesc încă.

E Sâmbătă seara, la Pogor acasă. Junimiștii veseli sunt adunați cu toții. Într'un colț al odăii micalitul Pogor râde cu multă plăcere de porecele pe care

un fel de sentiment al toamnei și cu o miresmă ce vine parcă, mai mult de printre rânduri“.

The Cherwell (5 Dec.), revista intelectualilor din Oxford, într'o lungă recenzie semnată A. G., dă un admirabil rezumat al romanului „acestei femei dintr'un sat românesc care trăiește în funcție de ai săi, pe fondul sinistru al unui prelung proces de familie“. Marele suflet al Mici ar putea fi încarnat de Duse numai. Tot interesul cărții e susținut cu „artă înaltă“.

Sub titlul dincolo de mare prea cunoscuta romancieră Mary Webb în revista de popularizare *The Bookman* (Ianuar 1926) se întrece în a descrie frumoșele cărți și a elege de printre ele figura de „Mater Dolorosa“ a bunicii. Închee: „E o carte unică în pagini, dar numai tabloul final (al Dodei în lacrimi „sub mantaua ei de amintiri“) în care culminează, o de ajuns ca să ne aducă fiurul ciudat ce nu vine decât la atingerea sau presimțirea genialității. În cărți mai mari, pe o canava mai largă, Marcu Beza ar putea da o lucrare într'adevăr mare, fiindcă dânsul are înensa simplitate a copilului, fără de care nici o creație de geniu n'a luat ființă“.

În sfârșit *The New Statesman* (Dec. 5) prin autorisatul critic P. C. Kennedy se ocupă la cronica literară de o sumă de traduceri simultane: *Insula Mamei Mari* de G. Hauptmann, *Krakatit* de Karel Capek, *Prisonieri* de Franz Molnar, *Marea de Bernard Kellerman* și *Doda* de Marcu Beza.

Interesul Dodei zace nu în găteală, ci în universală-i validitate. E o istorică comună, dar tot așa de romantică în Macedonia ca și în Manchester când o la mijloc o imaginație ca a lui Marcu Beza.

Apoi, prin o comparație cu bucățile celorlalți streini care ne aduce la primele cuvinte ale cronicei noastre: „Așa dar avem aici cinci traduceri: două din nemțește, una din celă, una din ungurește, una din românește; toate de valoare, foarte bine făcute; patru sunt bucăți ambițioase, una e frumoasă“.

spiritul său inventiv le-a dat tuturor contraților fără deosebire.

„...Așa lui Maiorescu îi ziceau „tata nebunilor“—poate fiindcă prelecțiunile populare inaugurate de dânsul fusese prilejul înființării societății. Pe mine Pogor mă botezase „Don Ramiro“ sau simplu „Ramir“ din cauza poeziei ce am tradus din Heine, mai târziu însă el îmi schimbă porecla. Când intram în Junimea, Pogor exclamă: „Iată și carul cu minciunile!“ din cauza anecdotelor ce-mi plăcea foarte mult să povestesc. Carp era numit „Excelență“ fiindcă fusese ministru odată, spera să devie iară și

IACOB NEGRUZZI

după părerea Junimii merita să fie totdeauna. Frate-meu Leon mare de trup, precum este, era poreclit „Tony“ numele unui elefant dela un circ ce trecuse prin Iași. Nicu Gane era botezat „Drăgănescu“ sau „Drăgan“ după un băsan din Strada de sus, fiindcă Pogor îl acuza de a fi un om foarte prozaic, burghez, cum îi zicea; Culiian era „papa Culiian sau simplu „papa“ din cauza caracterului său blând și tolerant: Ivanov presupus a fi de origină slavă—Janovitzki—Paicu: „Picu dela Mirandola“, lui Cariani fiindcă era gras i se da epitetul „bine nutritul“, Grigore Bucliu se chema mai pe scurt „Buiuc, Th. Burada: „Ghelburda“, Philippidi: „Huru“ pentru studiul său asupra Cronicei lui Huru. Naum: „pudicul Naum“, din cauza manierelor sale mai delicate decât ale altora. Panu, Tasu și Lambrior erau „cei trei Români“ fiindcă umblau cu haine de șaiac național și erau totdeauna împreună, iar lui Lascăr Ciurea, Gane îi inventase drept poreclă o întreagă frază figănescă: „Ciurilă, Burilă, cel mai mic Cocirlă, Stan Beldiman, addeviță pulpă, Constantin verior, Vlad mustar, dar bătrânii ce mă fac?...“ (Iacob Negruzzi, „Amintiri dela Junimea“.

Și în societatea literară unde se pusese drept lozincă următoarea inscripție originală: „entre qui veut, reste qui peut“ să făcea mult haz și se perindau în fiecare seară multe glume. Această societate cu o viață nouă și atractivă a reușit să recruteze tot ce avea mai distins și mai de talent publicul ieșan de pe acea vreme. Cu mijloace simple și modeste s'a putut realiza în literatura noastră un curent puternic și sănătos care a luptat prin organul de publicitate

DRAGOȘ PROTOPOPESCU

„Convorbirile literare“ în contra tuturor acelor care nu înțelegeau rostul unei literaturii și mijloacele prin care ea putea să pătrundă mai ușor în spiritul public.

Vreme de aproape 50 de ani „Convorbirile“ au fost cea mai serioasă și mai răspândită revistă literară. În coloanele ei au apărut numele celor mai mari scriitori ai noștri, din a doua jumătate a veacului al 19-lea. Înțelegând astăzi pe deplin rostul care l-a avut în mișcarea noastră literară revista junimiștilor, trebuie să scoatem în evidență cu acest prilej rolul cel însemnat pe care l-a jucat și conducătorul efectiv al acestui organ literar.

Este meritul necontestat al d-lui Iacob Negruzii de a fi reușit să strângă grămadă atâtea spirite deosebite, de ale fi stimulat să scrie și de a le fi încurajat la timp debuturile.

Se știe îndeobște ce rol greu are de îndeplinit la o revistă literară, redactorul. Asupra lui trec toate laudele când o revistă merge bine; dar tot asupra lui cad toate săgețile când revista șovăiește în mersul ei, sau dă prilej de polemică adversarilor.

Deși prin cultura sa juridică, d. Iacob Negruzii nu era predestinat literaturii, totuși datorită desigur medlului în care a trăit, dânsul a scris cu multă ușurință în toate genurile literare. Nu vom insista asupra activității sale poetice sau asupra bunelor traduceri din scriitori germani; ci ne vom opri un moment, discutând activitatea sa de prozator. În afară de romanul „Mihai Vereanu“ așa de mult gustat de generațiile acelei vremi, dornice de opere originale românești; d. I. Negruzii a scris și o serie de nuvele în care predomină spiritul umoristic și sarcasmul blând al scriitorului față de metehnele societății contemporane. Nuvelele „Electorale“; „Christache Văcărescu“; „Părințele Gavril și Un drum la Cahul“, rămân în literatura noastră în proză ca frumoase modele de stil curgător și natural îmbrăcat într-o limbă vie și curat românească.

Când d. Iacob Negruzii a fost ales membru la Academie în 1881, activitatea sa se îndreaptă și în această înaltă instituție tot în domeniul literaturii. Dânsul a încurajat prin rapoarte elogioase toate operele de seamă ale literaturii noastre; și tot el a fost acela care a stăruit cu multă amabilitate ca toți scriitorii noștri de seamă să fie primiți ca membri în sânul acestei instituții. Vasta sa corespondență ce a purtat-o cu literații vremii sale și care astăzi să păstrează la Academie, documentează cele afirmate.

Generațiile tinere de acum, pot avea în bogata activitate a venerabilului bătrân octogenar cea mai frumoasă pildă de muncă cinstită și grea, susținută până la adânc bătrânețe de cea mai caldă în-suflăre altruistă și de cea mai nobilă bunătate omenească.

GH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE :

A. OPERA, EDIȚII :

- 1) Commentationes duae ad L. L. Dig. utl possidetis et C. 20 X de decimis quas in Academia Heidelbergensi consensu et autoritate ad summus in utroque iure honores rite capessendos scripsit. Berolini [1863].
- 2) Poezii, Buc., Edit. Socec, 1872.
- 3) Mihai Vereanu, roman, Iași 1873. Publicat și în „Convorbiri literare“ VII (1873—74).
- 4) Copii de pe natură. Buc. 1874.
- 5) Hatmanul Baltag, operă buclă în colaborare cu I. L. Caragiale, publicată în „Convorbiri literare“ XVIII (1884-1885).
- 6) Nazat, revistă politică și umoristică în colaborare cu D. R. Rosetti. Buc. 1886.

MENTIUNI CRITICE

B. NEMȚEANU: Antologie (alcătuită de d. Mihail Dragomirescu); ed. literară a „Casei Școalelor“, 1926.

*Poet a fost! Și cântul lui și plânsul,
Sub cerul înstelat, trezeau fiori;
Un codru era sufletu-i și n'întrânsul,
Cântau privighetori!*

„Poet a fost!“. E sentința cu care-și începe Barbu Nemțeanu epigraful de mai sus, săpat în lespezea tutelară a primei pagini albe din volumul „Stropi de Soare“, tipărit în a doua ediție, în 1915. Cu patru ani mai târziu, în 1919 o lespeze adevărată, simplă și emoționantă, ca toate lespezile mortuare ale tuturor poezilor blagoslovitei noastre Patrii, închidea un trup învins, o inimă ce cu siguranță tot mai palpită, și-un suflet trist, poate pentru prima dată trist, că trebuie să se oprească brusc în toiuul celor 32 de primăveri, câte-i fuseseră hărăzite de neîndurătoarele Parce. Nu știu ce epitaf anume stă scris la căpătâiul deapăruri al lui Barbu Nemțeanu. Epigrafului, acela pe care și-l ticluise singur, i-ar sta însă bine în vecinătatea sufletului său, deoarece Barbu Nemțeanu a fost poet. Negreșit nu cu învoirea atătoră din înierii mei confrați cari n'au scăpat nici o totă din frumosul match al poeziei pure din Apus și care-și închipuiesc că e de ajuns să cumperi instrumente de aluminiu ca să-ți poți pune firma de chirurg într-ale literaturii. Din fericire pentru dânsul, Nemțeanu a scăpat de bisturiile acestea dificile. Și dacă epigraful lui nu l-a desmînjit intuiția e pentru că ea a fost a unui adevărat poet.

În introducerea ce însoțește prezenta antologie, d. Mihail Dragomirescu distinge între ironismul rece al lui Heine și între humorismul idilic al lui. Nemțeanu. Pornind de la aceste distincții și urmărind temele poeziilor lui, d-sa vede în Nemțeanu pe singurul poet cu adevărat al vieții familiare. Poate, că încheierea să sufere puțin în esența

B. NEMȚEANU

ei intimă. Este în poezia lui Barbu Nemțeanu o latură a unei inspirații familiare, ea este însă de al doilea plan față cu rezonanța generală a întregii lui poezii, chiar cea domestică. Și-apoi nu temele singure dau caracteristica unui poet, ci unghiul sentimental sub care se resfrânge în oglinda lui personală, ambianța.

Ori Barbu Nemțeanu departe de a fi apologetul vieții familiare, așa cum caracterizarea d-lui Dragomirescu ar lăsa să se creadă, este cum tot d-sa enunță, un umorist. E ceceea distinge, dealtfel, poezia idilică a lui Nemțeanu de aceea cu care are serioase înrudiri, a lui Iosif, și la unul și la altul ceva din aerul adus de spate al bunicilor, care aruncă peste întâmplările curente, o privire înduioșată. Iosif oprindu-se la această atitudine, Nemțeanu dezarmând-o cu un surâs, cu o ironie. Cu o ironie destul de ușoară, de nevinovată, cu un mic bold epigramatic. Între fantezie și epigramă poezia lui Barbu Nemțeanu zâmbește toată vremea, chiar și atunci când abordează o temă de două ori elegiacă, cum e aceea din poema „De vorbă cu trupul meu“.

Poetul era suferind. Muntele ozonizat îi întremează trupul vlăguit de prea multă visare, cum crede cu adorabila naivitate dânsul. El nu înțelege însă, să ducă sacrificiul prea departe. Pentru că între trup și suflet, între pământ și cer, poetul aspiră tot după azur, după vis, spre descătușare. Și-atunci târgul se impune cu necesitate fatală, și

7) Eroul fără voie. Craiova 1891, Bib. Națională No. 6.

8) Scrieri complete. Vol. I: Copii de pe natură. Buc. 1894; vol. II: Poezii: Satire, Epistole; Miron și Florica; Balade; Poezii Irlice. Buc. 1894; vol. III: Mihai Vereanu, roman, Plimbări prin munți; Buc. 1895; vol. IV: Teatru: Nu te juca cu Dracul; Impăcare; Amor și viclenie; O alegere la Senat; O poveste; Beizadea Epaminonda, Buc. 1895; vol. V: Teatru: Pe malul mării; Din Carpați; Hoffii de Schiller; Conjurația lui Fieschi de Schiller, Buc. 1896; vol. VI: Traduceri din Schiller: Cabală și amor; Don Carlos; Maria Stuart, Buc. 1896.

9) Dicționarul Junimei în „Convorbiri literare“ 1908 și urinare.

10) Inceputurile literare ale lui Const. Negruzii în „Analele Academiei Române“ pe 1909—1910.

11) Cântecul lui Grigore Ghica în „Analele Acad. Rom.“ pe 1909—1910.

12) Amintiri dela Junimea, Buc. Viața Românească [1921].

13) Ioan Bogdan, A. Vlahuță, A. Xenopol și manuscrisele lor. Buc. Academia Română, 1923.

14) Autografe române, Buc. Academia Română, 1923.

15) Diverse rapoarte pentru cărțile prezentate la premiile Academiei. Discursuri la deschiderea sesiunilor generale și diverse răspunsuri la discursurile de recepție ale membrilor.

16) Diferite articole în revista „Convorbiri literare“.

EXAMENE LA CONSERVATOR

Este obiceiul să se facă dări de seamă și despre producțiile de sfârșit de an, ale elevilor de la Conservator.

Ar fi aceste cronici, un îndrumar pentru tinerii discipoli în meșteșugul dramatic și o răsplată morală pentru profesori, în cazul când cronicile ar fi favorabile. Dar dacă nu sunt favorabile, desigur nu din cauza profesorilor, ci din pricina elevilor? Atunci? Atunci profesorii ar riposta că n'au ținut seamă cronicarii de faptul, că a fost o producție școlărească. Dar tocmai fiindcă am fi îndemnați să ținem seamă prea mult de acest element, nu ne silim să scriem despre producțiile elevilor.

Coefficientul școlăresc e foarte ginăgș. Uneori, elevul e prea mult la examen, influențat de profesor și rolul, pe care-l ține, infățișează subiectivitatea dascălului. Alteleori, elevul încercă să fie original, îndemnat de ambiția tinerească, dar puterile i se arată demne de remarcă, numai când e înzestrat cu mare talent. Altmintreli, riscă să fie criticat și deci desamăgit. De aceea noi preferăm să apreciem talentele de sine stătătoare, la teatre.

UN CONFLICT DRAMATIC

Eroi sunt doi bine cunoscuți autori dramatici, Victor Eftimiu și A. de Herz. Este între acești scriitori de teatru un conflict acut. Ce l-a determinat nu s'ar putea preciza. Poate că tragedia antică, destinul. Poate constatarea reciprocă a talentului.

Fapt e, că acest conflict se manifestă și în public. Eroi au partizani și se urmăresc cu tenacitate.

Ni se spune, că fiecare aruncă amenințarea, că atunci, când se va juca piesa unuia dintre ei, urgia publicului (a publicului prieten celui alt) va fi hotăritoare.

Autori dramatici, se zice, că știu să-și recruteze amici, prin admirație, sau prin

angajamente, (cași oratorii populari) să aplaude frenetic, ori să fluere, la semnale date de dirijori de clacă. Și fiindcă, se zice, că amenință conflictul să se desfășoare în teatre, participând astfel și publicul și desigur și poliția și jandarmii, directorul teatrului Național d. Minulescu se sbate în marginile unei hotăriri de prudență.

D. Minulescu înclină să nu joace în stagiunea viitoare, piese nici de Eftimiu, nici de Herz.

Dar d. Minulescu, atunci când și-a luat postul în primire și a stat de vorbă cu cronicarii dramatici, a vestit că va juca, și pe Eftimiu și pe Herz.

Va reveni oare asupra unui program anunțat cu entuziasm, cu înghețată, vin și sandvișuri?

B. CECROPIDE

Cinematograful

CINEMA MARIOARA VOICULESCU S. O. S. cu Paul Vegener și Lya de Putti

Sunt spectacole ce pun în grea situație pe cronicarul care trebuie cu orice chip să spuie ceva despre ele chiar atunci când nu e nimic de spus.

S. O. S. este un adevărat sos nemțesc de cea mai strâșnică făinșasă calitate, sos care mai cu seamă pe căldurile astea este greu de tot de digerat.

De scenariu nici nu se poate vorbi. Interpretarea inexistentă. Paul Vegener crede că e suficient a avea carura lui lamyns pentru a fi lamyns. Lya de Putti, sub medioeră. Puțină cultură fizică nu i-ar strica.

CINEMA CAROL CEL MARE „Când era bunica fată” cu Malec

Un singur lucru care în ciuda notei sale humorice rămâne instructiv în acest film este delicioasa manieră de a călători cu expresul la 1830 exact pe acolo pe unde astăzi trece Pacific-Railway. Filmul este slab pentru că este mai puțin stupid decât o cere o comedie americană pentru a fi delicioasă.

Spectacolul e complectat cu o magnifică ineptie „Trandafirii Negri” în serviciul căreia e păcat că s'a pus Sessne Haya Koma.

P-u Ig.

13 Iunie, 1868: S'a născut în București artistul-muzicant Dimitrie Dinicu.

14 Iunie, 1821: S'a născut în Bacău poetul Vasile Alecsandri.

1848: Apare în București, în tipografia „Colegiului național”, ziarul „Reforma”, condus de Alexandru I. Crețescu.

15 Iunie, 1868: Apare în București revista „Albina Pindului” condusă de Gr. II. Grădeanu.

1889: A murit în București, la casa de sănătate din strada Plantelor, marele poet Mihail Eminescu.

16 Iunie, 1873: A murit vestitul mitropolit Andrei Șaguna.

17 Iunie, 1847: S'a născut în comuna Măruntș din județul Dâmbovița Petru Veruși.

1856: S'a născut la Galați poetul Nicolae Volenti.

18 Iunie, 1898: A murit istoricul Alexandru Papadopol Calimach.

1902: Apare în Budapesta cunoscuta revistă literară „Lucașfărul”.

19 Iunie, 1848: Apare în București „Poporul suveran” gazetă politică și literară condusă de Dimitrie Bolintinea-nu.

1889: A murit în București marele om politic Constantin N. Brăiloiu.

CARTI PRIMITE

ION MARIN SADOVEANU: Dramă și teatru, studii și cronici. (Biblioteca Semănătorul); ed. librăriei Diccezzane, Arad. 1926: 253 pag.; lei 20.

JEAN BART (EUGENIU P. BOTEZ): Peste ocean, note dintr-o călătorie în America de Nord; ed. I. Brănișteanu, 119 pag. (ilustrată); lei 60.

CAMIL BALTAZAR: Biblice, poeme, (ed. de lux.) tip. „Lucașfărul”, 1926; (lei 100).

ION TH. ION-HOTARELE: Infrângeri, poezii, „Cartea Românească”, 1926; 108 pag.; lei 50.

București, (Tip. Lupta, N. Stroilă), 1926, 40 p. Lei 30.

Theohari (dr. A.). — Tratatul hidromineral al boalelor stomacului, intestinelor, ficatului și rinichilor. București, (Tip. Cartea Românească), [1926], 64 p. Fig.

Grunfeld (dr. F.). — Secretele sexuale. Sfaturi pentru ambele sexe. București, Universal, Alcalay & Co., [1926], 156 p. Lei 35.

Slobozianu (Dr. Horia) și Dr. Marius Georgescu. — Contribuțiuni la studiul istologic al istmului în rinichiul în potcoavă. București, (Tip. Eminescu), [1926], 6 p. Fig.

Ștefănescu-Galați (Dr.). — Manual de urologie clinică. Vol. I. Urologie generală. Iași, (Tip. Viața Românească), 1926, 348 p. Fig. Lei 300.

Nasta (Dr. M.) și Dr. V. Th. Ionescu. — Intradermoreacția cu filtrat streptococic ca element de pronostic în infecția puerperală. București, (Tip. Eminescu), [1926], 14 p.

Stoopoe (Dr. V.) și Dr. V. Th. Ionescu. — Asupra unui caz de placenta praevia centrală cu infecție puerperală ante-partum. București, (Tip. Eminescu), [1926], 8 p. Fig.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Caracostea (D.). — Studii și Materiale pentru înțelegerea lui M. Eminescu. 2. Personalitatea lui M. Eminescu. București, Socec & Co., 1926, 80 p. Lei 20.

b) Teatru.

Urechia (Nestor). — Salamandra măeastră. Poveste feerie națională în patru acte din cinci tablouri. București, Casa Școalelor, 1926, 154 p. Lei 30.

c) Roman. Nuvelă.

Crășescu (Victor) (St. Basarabeanu). — Schițe și nuvele. Ediția II-a. București, Cartea Românească, [1926], 240 p. Lei 45.

Hodoroață (Preot N. V.). — Imnuri; note, impresii. Iași, (Tip. Viața Românească), 1926, 208 p. Lei 40.

Hurmuz (Adrian). — Minunea (nuvele). București, Casa Școalelor, 1926, 163 p. Lei 50.

Paica (Anghel R.). — Botezul de sânge. Icoane din războiul nostru pentru întregirea neamului. București, (Tip. Serviciul Geografic al Armatei), 1926, 49 p. Lei 25.

Sandu-Aldea (C.). — In urma plugului.

Nuvele și schițe. Ediția III-a ilustrată. București, Cartea Românească, [1926], 253 p. Fig. Lei 65.

III. LITERATURĂ STRAINĂ TRADUSĂ. Verne (Jules). — Un bilet de loterie. Traducere de Ion Pas. București, Cugețarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, [1926], 158 p. Fig. Lei 25.

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Cazacu (Dr. P.). — Notes sur la Bessarabie. Bucarest, (Tip. Cartea Românească), [1926], 55 p. + hartă.

Hoffmann (Leo). — Beiträge zur Nationalitätengeschichte des Banates. Hermannstadt, (Buchdruck. Jos. Drotleff), 1926, 28 p.

Iorga (N.). — Din trecutul istoric al orașului Brăila. Conferință ținută la Brăila, în ziua de 21 Mai 1922. Brăila, Editura Bibliotecii „Petre Armeanca”, 1926, 32 p. Lei 20.

Marinescu (C.). — Le Danube et le littoral occidental et septentrional de la Mer Noire dans le „Libro del Conoscimiento. Vălenii-de-Munte, (Tip. Datina Românească), 1926, 8 p.

